

מועדים התשע"ז פיוט ליום הכיפורים

Festivals 2016 Yom Kippur Poem

אלול התשע"ז • 9/2016 • 1003

עושה בחמר ביד היוצר ושב ויעשהו כלי אחר כאשר ישר בעיניו". החמר הוא סוג של אדמה המשמשת לעשיית כלי-חרס, ונקרא גם טיט (ראה נחום ג, יד בשונה מִחֶמֶר - asphalt, bitumen). לפי הרב פפנהיים, בתקופה הראשונה לחיי, משולים חיי האדם לטיט הרך המתעצב.

"כי הנה כזוכית ביד המזגג, ברצותו חוגג וברצותו ממוגג"

בשנות בגרותו, משולים חיי האדם לזכוכית. שכלו כבר מזוכך כזכוכית, והוא יודע להבחין בין טוב לרע.

"כי הנה ככסף ביד הצורף, ברצותו מסגסג וברצותו מצרף"

בשנות ישיבתו, משולים חיי האדם לכסף, המזוקק מתאוות הגוף.

לפי הסבר אחר, הפייטן ממחיש את תלות האדם בידי האל, בכך שבידיו נתונים שבעה איברים מרכזיים, שבאמצעותם האדם מתפקד.

לפיוט הותאם לחן חסידי המיוחס לחסיד חב"ד ר' שלום חאריטאנאו (1886-1933) מניקולאיעוו [ניקולאייבו].

ד"ר דב הרמן

הפקולטה ליהדות באוניברסיטת בר אילן

תודתנו לכריס קרוג ומיילס ליין על עזרתם בחומר רקע צילומי.

הפיוט "הנה כחמר ביד היוצר" הוא פיוט ממחזור התפילה של עדות אשכנז לליל יום הכיפורים. מחברו אינו ידוע. בפיוט מתוארים בני-האדם כנתונים בידיו של אלוהים, ברצותו מחייה וברצותו ממית. הפיוט נאמר ביום הכיפורים משום ש"יום הכיפורים הוא זמן תשובה לכל, ליחיד ולרבים, והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה ולהתוודות ביום הכיפורים" (רמב"ם, הלכות תשובה ב:ז).

להמחשה מביא הפייטן אומנים - בעלי-מלאכה מתחומים שונים, העושים בחומר הגלם כרצונם; כך בני-אדם נתונים בידיו של האל. הם מכירים בחטאיהם ובעונש הצפוי להם, אך מבקשים רחמים: "לברית הבט ואל תפן ליצר", כלומר, שהאל יזכור את הבריתות השונות שכתרו עמו אבות האומה לדורותיהם, ובזכותן ימחל להם.

רשימת בעלי המלאכה הנזכרים בפיוט, שונה מנוסח לנוסח במחזורים הקדומים. יש שנזכרים תשעה בעלי מלאכה, יש - שבעה. באחד מהנוסחים רשימת בעלי המלאכה מסודרת לפי אותיות א"ב.

בסדרת בולים זו נבחרו שלושה מהם: היוצר, אמן הזכוכית (המזגג) והצורף.

איורי הסדרה מבטאים באופן מטאפורי, שאינו תלוי זמן ומקום, את אותו רגע מופלא, שבו ידי בעל-המלאכה הופכות את החומר ליצירה חדשה.

לפי פירושו של הרב שלמה פפנהיים (1740-1814), המבוסס על שבעה בעלי-מלאכה הנזכרים בפיוט, כל בעל-מלאכה מייצג תקופה בחייו של האדם, הנדרש לתת דין-וחשבון לפני האל.

"כי הנה כחמר ביד היוצר, ברצותו מרחיב וברצותו מקצר"

הפיוט פותח ביוצר, שהוא גם מסמל את האל, יוצר האדם. הדימוי לקוח מספר ירמיהו יח, ג-ד: "וארד בית היוצר והנה עושה מלאכה על האבנים, ונשחת הכלי אשר

עיצוב בולים, מעטפה וחותמת:

דוד בן-הדור

Stamps, Envelope & Cancellation Design:
David Ben-Hador

Festivals 2016 - Yom Kippur Poem

The poem "As the Clay in the Hand of the Potter" appears in the Ashkenazi version of the prayer book for the eve of Yom Kippur. The author is unknown. It portrays human beings as being subject to the will of God, who decides who shall live and who shall die. This poem is recited on Yom Kippur because "Yom Kippur is the time for all to repent, individuals and the community at large. It is the climax of forgiveness and of pardon for Israel, thus every person is obligated to repent and confess on Yom Kippur" (Maimonides, Laws of Repentance 2:7).

The poet uses imagery featuring artisans using different kinds of materials; just as human beings are raw materials molded by the hand of God. They recognize their sins and their consequent punishment, yet still ask for mercy: "Look to the covenant and do not incline to your desire". In other words, God will remember the covenants made by the fathers of the Jewish nation with Him throughout the generations, and thus He shall forgive them.

The list of artisans mentioned in the poem varies in different versions of the ancient prayer books. Some note nine artisans while others list only seven. In one version the artisans are listed in alphabetical order.

This stamp series features three of those artisans: the potter, the glazier and the silversmith.

The illustrations on the stamps represent a metaphoric expression, independent of time and place, of that wondrous moment when the artisan's hands create something new from his raw materials.

According to the interpretation by Rabbi Shlomo Pappenhim (1740-1814), which is based on the seven artisans mentioned in the poem, each artisan represents a period in the life of a person, who is accountable to God.

"As the clay in the hand of THE POTTER, He expands it at will and contracts it at will"

The poem begins with the potter, who also represents God, the creator of mankind. The image is taken from Jeremiah 18:3-4: "Then I went down to the house of a potter, and found him working at the wheel. And the vessel he was

חוממת אירוע להופעת הבול SPECIAL CANCELLATION

making of clay was spoiled in the hands of the potter, so he made it again into another vessel, as it seemed good to the potter to make it". This clay is a type of soil that was used to make pots and is also known as bitumen. According to Rabbi Pappenhim during the first period of his life, a man's life is like soft pliable clay that is in the process of taking shape.

"As the glass in the hand of THE GLAZIER, He shapes it at will and dissolves it at will"

In adulthood, a person's life is like glass, with mental powers that are already refined like glass, knowing right from wrong.

"As the silver in the hand of THE SILVERSMITH, He spoils it at will and purifies it at will"

In old age, a human being's life is comparable to silver, purified of physical desires.

According to another explanation, the poet illustrates a person's dependence on God, in that He holds seven major organs needed for a human being to function.

The poem was set to a Hassidic melody attributed to a Chabad-Lubavitch Hassid, Rabbi Shalom Charitonow (1886-1933) of Nikolayev.

Dr. Dov Herman

Department of Jewish Studies, Bar-Ilan University

With thanks to Kris Krug and Miles Lane for their help with photographic background material.

השירות הבולאי - טל: 076-887393131/14/33
שדרות ירושלים 12, תל-אביב-יפו 6108101
The Israel Philatelic Service - Tel: 972-76-8873931/14/33
12 Sderot Yerushalayim, Tel-Aviv-Yafo 6108101
www.israelpost.co.il * e-mail: philserv@postil.com

הנפקה:	ספטמבר 2016	September 2016
מידת הבול (מ"מ):	40 ר / 30 ג	H 30 / W 40
לוח:	1027, 1028, 1029	
בולים בגיליון:	15	Stamps per Sheet:
שבילים בגיליון:	5	Tabs per Sheet:
שיטת הדפסה:	אופסט	Offset
סימון אבטחה:	מיקרוטקסט	Microtext
דפוס:	Joh. Enschede, The Netherlands	Printer: